

Klinički bolnički centar Rijeka
Klinika za ginekologiju i porodništvo

Grad Rijeka
Odjel gradske uprave
za zdravstvo i socijalnu skrb

DOJENJE

najbolji početak...

U našoj ćemo vam Klinici, tijekom pripreme za porođaj i nakon rođenja djeteta, nastojati dati sve potrebne informacije i pomoć kako biste uspješno dojili svoje novorođenče.

Ova knjižica neka vam posluži kao mali kućni podsjetnik na to zašto je važno dojit, o tome kako pravilno dojit, o mogućnostima i dobrobiti pohrane majčinog mlijeka za potrebe novorođenčeta te o nekim teškoćama s kojima ćete se možda suočiti u vrijeme dojenja. Pripremili smo i odgovore na najčešća pitanja koja nam postavljate o dojenju.

Nadamo se da će knjižica biti zanimljiva i tatama i drugim osobama koje su bliske vama i vašem novorođenčetu te da će ih potaknuti da vam pruže svu potrebnu pomoć i potporu. Za uspješno dojenje, uz vaše samopouzdanje i vjeru u uspjeh, važna je i njihova ljubav.

Majčino mlijeko jedinstvena je i nezamjenjiva hrana za dojenče. Uz to, uvijek je dostupno i najjeftiniji je oblik prehrane dojenčeta. Sadrži sve potrebne sastojke za uspješan rast i razvoj djeteta u prvih šest mjeseci života; stoga mu u tom razdoblju nije potrebna nikakva nadomjesna ili dodatna hrana ili tekućina. Zaštićuje dijete od upala, posebice upala dišnog, probavnog i mokraćnog sustava, od pojave astme i drugih oblika alergija te potiče razvoj imunološkog (obrambenog) sustava organizma. Uz to je i optimalno probavljivo. Majčino mlijeko poboljšava intelektualni razvoj djeteta, a dojenje povoljno djeluje na njegov cjelokupni psihički razvoj.

Dojenje povoljno djeluje i na majčino zdravlje. Dokazano je da smanjuje učestalost javljanja i jačinu anemije u žena. Žene koje su dojile manje su sklone obolijevanju od raka dojke i jajnika. Znanstvena su istraživanja dokazala i da su posljedice osteoporoze u kasnijoj dobi znatno manje izražene u tih žena.

Dojenje u širim razmjerima pozitivno utječe i na **smanjenje ukupnog pobola i smrtnosti djece**; stoga je očigledna njegova važnost i za cjelokupnu društvenu zajednicu.

Uz to, psiholozi navode da je dojenje **najprirodniji nastavak biološkog jedinstva** koje je postojalo u vrijeme razvoja djeteta u maternici. U majčinu naručju dojenče osjeća toplinu njezina tijela, čuje poznati ritam srca, prepoznaje njezin miris i glas, osjeća sigurnost, dobiva hranu nužnu za rast i razvoj.

Dovoljno argumenata? Nadamo se da smo vas uspjeli motivirati i/ili podržati u vašim nastojanjima da dojite svoje novorođenče i pružite mu sve ono što mu je u tom razdoblju najpotrebnije.

ZA USPJEŠNO DOJENJE VAŽNO JE ZNATI...

Dojke se sastoje od mliječnih žlijezda. Tijekom trudnoće njihov se obujam pod utjecajem hormona povećava. U nekih se trudnica već pri kraju trudnoće može pojaviti spontano lučenje mlijeka, što je potpuno prirodna pojava.

Odmah nakon porođaja, naravno ako to dopušta njegovo stanje, novorođenče ćemo vam, dobro pokriveno i utopljeno, položiti na grudi radi tjelesnog kontakta. Dokazano je da je to najbolji poticaj lučenju majčinog mlijeka. Međutim, katkad je dovoljna sama pomisao na dijete, pogled na njega ili djetetov plač, pa da osjetite naviranje mlijeka.

Prvi podoj slijedi pola sata do sat vremena nakon porođaja, osim u iznimnim slučajevima (primjerice nakon porođaja carskim rezom).

Prvih nekoliko dana nakon porođaja možda će vam biti udobnije hraniti dijete ležeći na boku. Poslije će vam možda više odgovarati neki drugi položaj tijela. Izaberite onaj koji je za vas najugodniji i koji će vam omogućiti da čim lakše prinesete dojenče grudima. Imajte na umu da je lakše prinijeti dojenče grudima nego nastojati protegnuti grudi do djeteta.

Pri prinošenju dojenčeta na grudi, rukom obgrlite njegova ramena, a glavu pridržite palcem i kažiprstom. Dotaknite mu bradavicom usta, i dijete će ih refleksno otvoriti. Pričekajte da dijete dovoljno široko zine. Poluotvorenim ustima ne može dobro uhvatiti dojku, niti mliječne kanale koji se nalaze u području oko bradavice.

Važno je paziti na pravilan položaj dojenčeta pri dojenju zbog više razloga, o kojima ćemo još govoriti u nastavku. **Znakovi koji pokazuju da je položaj pravilan:**

- dojenče je ramenima i licem okrenuto prema vama, a nosić mu je u ravnini s bradavicom
- usta su mu širom otvorena, nosnice uvrnute i priljubljene uz dojku
- brada dojenčeta dodiruje dojku
- veće područje dojke ispod same bradavice nalazi su u ustima dojenčeta
- obrazi dojenčeta nisu uvučeni
- dojenče ritmički sisa i guta s prekidima.

U prvih nekoliko dana dojiti treba učestalo, danju i noću. Važno je djetetu ponuditi dojku na njegovo traženje, tj. na zahtjev, a ne ograničavati hranjenje na određene vremenske razmake. Svaki novi obrok bit će obilniji pa će dojenče s vremenom rjeđe zahtijevati hranjenje te će se uskoro spontano ti zahtjevi početi javljati gotovo u točnim vremenskim razmacima.

U prvim mjesecima života uobičajeno je dijete dojiti i noću. Posebice je to važno za nedonoščad i novorođenčad niske porođajne težine. S noćnim obrocima treba nastaviti dok dojenče ne bude u stanju tijekom dana posisati onu količinu mlijeka koja mu je potrebna. Kada će se to dogoditi, ovisi o djetetu. Djeca se međusobno i u tome razlikuju. Važno je spomenuti da noćni obroci potiču jače stvaranje mlijeka.

Pri noćnom dojenju, lagano podignite dijete, podojite ga na tihom i zamračenom mjestu, kako bi vi i vaše dijete nesmetano nastavili san (pelenu nije nužno mijenjati, no ni to nije pogrešno).

KOLIKO DUGO TRAJE JEDAN PODOJ?

Svako dijete treba svoje vrijeme pa ga ne treba uspoređivati s drugom djecom, čak niti s braćom i sestrama. Primijetit ćete da i tijekom jednog dana svi podoji ne traju jednako dugo. Važno je vremenski ne ograničavati hranjenje.

Dojenče se ne hrani bez prestanka. Nakon kratkog, jakog sisanja uslijedi stanka, a zatim nastavi sisati. Tako se prilagođuje procesima koji se događaju u dojkaма te promjenama u sastavu mlijeka, o kojima ćemo još govoriti.

Svaki podoj započnite s drugom dojkom, odnosno nudite ih naizmjenice. Najbolje je dojenčetu, nakon buđenja, ponuditi dojku u trajanju od 10 do 15 minuta. Nakon potpunog podoja na ponuđenoj dojci, ponudite mu i drugu dojku. Ako nema namjere sisati, znači da je zadovoljilo svoje potrebe.

DOBIVA LI DOJENČE DOVOLJNO MAJČINOG MLIJEKA?

Većina majki ima dovoljno mlijeka za svoje dijete, uz pretpostavku da dojenče uspješno, dovoljno dugo i često siše. Valja znati da što dijete više siše, više se mlijeka stvara.

Najsigurniji znakovi da mlijeka ima dovoljno jesu primjeren prirast djeteta na tjelesnoj težini i mokre pelene tijekom presvlačenja najmanje šest puta na dan.

Mogući znakovi da dijete ne dobiva dovoljno mlijeka jesu:

- čest plač
- predugo trajanje podoja
- nezadovoljstvo nakon podoja
- često traženje podoja
- odbijanje dojke
- tvrda, suha i zelena stolica
- neredovita, oskudna stolica.

Ako mislite da nemate dovoljno mlijeka, prije nego što se odlučite za nadohranu svojem dojenčeta adaptiranim mlijekom, svakako se obratite za savjet patronažnoj sestri ili pedijatru.

ZAŠTO SE SASTAV I IZGLED MAJČINOG MLIJEKA MIJENJA?

Kako dojenče raste i razvija se, sastav majčinog mlijeka postupno se mijenja i time prilagođuje njegovim različitim potrebama. Sastav i izgled majčinog mlijeka mijenja se i tijekom jednog podoja u skladu s potrebama dojenčeta za tekućinom i energijom. Stoga se ne trebate brinuti o izgledu svoga mlijeka jer je ono zapravo uvijek savršeno. Međutim, važno je da tijekom svakog podoja dojenče dovoljno dugo siše jer mu je samo tako omogućen unos potrebne tekućine i hranjivih tvari.

Neposredno nakon porođaja nastaje žućkasto, prozirno i ljepljivo mlijeko zvano kolostrum, koje sadrži velike količine zaštitnih sastojaka i činitelja rasta, bjelančevina i određenih vitamina. Iako se izlučuje u razmjerno malim količinama (30 do 50 ml), dovoljno je za potrebe zdravog novorođenčeta u prvim danima života. Kolostrum ima važnu ulogu u zaštiti od infekcija (upala) i u sazrijevanju probavnog sustava novorođenčeta. Upravo je stoga veoma važno da se s dojenjem započne odmah nakon porođaja i da se prvih nekoliko dana novorođenče doji kada god poželi.

U drugom tjednu nakon porođaja, količina majčinog mlijeka postupno se povećava te ćete vjerojatno u tom razdoblju osjetiti da su vam dojke tople, tvrde, pune i teške. Sastav mlijeka se mijenja, smanjuje se količina bjelančevina i imunoglobulina, a povećava količina masti i šećera.

Nakon drugog, odnosno trećeg tjedna po porođaju, mlijeko je na početku podoja vodenastije, svjetlije i prosijava plavkasto jer sadrži manje masti, a više šećera, bjelančevina, vitamina, minerala i vode. Zadaća mu je zadovoljiti djetetovu žeđ. Tijekom podoja mlijeko se postupno mijenja kako bi zadovoljilo i djetetovu potrebu za energijom, odnosno pružilo mu osjećaj sitosti, te pri kraju postaje bogato mastima, što mu daje karakterističan žućkastobijeli izgled.

ZAŠTO I KAKO POHRANITI MAJČINO MLIJEKO?

Iako znate da je majčino mlijeko savršen oblik prehrane vašeg dojenčeta, i trudite se u potpunosti zadovoljiti njegove potrebe, postoje okolnosti koje vas u tome mogu onemogućiti.

Možda ćete se naći u situaciji da zbog kakve kraće poslovne ili koje druge obveze, privremene djetetove ili vaše bolesti ili radi dužega bolničkog liječenja ne možete dojiti svoje dijete. Što tada učiniti?

Metoda pohrane majčinog mlijeka, kojoj ćemo vas poučiti, u takvim će vam slučajevima biti iznimno korisna.

Pehrana majčinog mlijeka započinje postupkom izdavanja. U učenju tehnike izdavanja mlijeka pomoć će vam pružiti naš tim stručnjaka u kojemu su liječnici, medicinske sestre i psiholog.

Potrudite se svladati tehniku izdavanja mlijeka zbog prije spomenutih, ali i sljedećih pogodnosti koje ta tehnika donosi:

- sprječavanje upale i apscesa dojki
- olakšavanje osjećaja punih, napetih dojki
- smanjenje spontanog lučenja mlijeka
- održavanje i poticanje stvaranja mlijeka u slučajevima privremenog prestanka dojenja (prolazna bolest majke ili djeteta).

Ručno izdavanje

Za izdavanje jedne dojke potrebno je između 20 i 30 minuta (nije uputno žuriti pri ručnom izdavanju). Ako je postupak bolan, najvjerojatnije ga neispravno provodite.

- prije izdavanja obvezno temeljito operite ruke i udobno se smjestite
- palac položite na područje oko bradavice (areolu), a ostale prste nasuprot
- pritisnite prstima prema unutra, prema prsnom košu, a zatim prstima stisnite područje oko bradavice/areolu (ne klizite prstima po koži, ne stiskajte samu bradavicu)
- sve ponovite (pritisnite, stisnite, otpustite nekoliko minuta)
- kruženjem prstiju oko bradavice istiskujte sve kanaliće

Izdavanje majčinog mlijeka uz pomoć ručne pumpice ili sisaljke za izdavanje (izdajalice)

Postupak izdavanja znatno je lakši uz pomoć ručne pumpice koja oponaša prirodno dojenje (silikonska kapa s pet areola koje podražavaju bradavicu). Najbolji je podražaj za stvaranje i lučenje mlijeka sisanje, odnosno oponašanje sisanja uz pomoć pumpice.

Danas se većinom upotrebljavaju takozvane pumpice zatvorenog tipa, uz pomoć kojih se izdajeno mlijeko automatski pohranjuje u bočice. Prednost im je u tome što je

izbjegnute izravan dodir izdojenog mlijeka s okolinom (npr. mlijeko ne treba prelijevati u druge posude), čime se smanjuje mogućnost njegova onečišćenja.

Količina izdojenog majčinog mlijeka

Pri svakom izdajanju trebate izdojiti i pohraniti sve mlijeko koje možete izdojiti, bez obzira na to hoće li ga dijete u potpunosti pojesti. U deset minuta možete izdojiti od 20 do 120 ml mlijeka, no to je individualno. Izdavanje ručnom pumpom uobičajeno traje 20 do 30 minuta.

Pohranjivanje izdojenog mlijeka

Izdono mlijeko pohranite u specijalne plastične bočice za pohranu mlijeka te za svaki obrok ponudite mlijeko iz zasebne bočice.

Mlijeko pohranjeno u bočice spremite u hladnjak na $+4^{\circ}\text{C}$. Tako čuvano mlijeko može se upotrebljavati najduže 48 sati.

Ako postoji potreba za dužim razdobljem prehrane djeteta pohranjenim mlijekom, mlijeko možete i zalediti. Zaledeno mlijeko primjereno je za uporabu i nakon više od mjesec dana.

Prehrana pohranjenim majčinim mlijekom

Prije nego što ga date djetetu, pohranjeno majčino mlijeko, koje ste čuvali u hladnjaku, držite 5 do 10 minuta na sobnoj temperaturi, a potom ga zagrijavajte u vodenoj kupelji ili grijaču još 5 do 10 minuta dok ne postigne temperaturu koja je primjerena za pijenje. Temperaturu provjerite tako da nekoliko kapi mlijeka izlijete na unutarnju stranu podlaktice. Zagrijano mlijeko mora biti mlako.

Ako upotrebljavate zaleđeno mlijeko, najprije ga trebate potpuno odlediti na sobnoj temperaturi, a potom zagrijati u vodenoj kupelji, odnosno grijaču.

Higijena pribora za izdavanje i pohranu majčinog mlijeka

Pribor za izdavanje i pohranu mlijeka (ručne pumpice i bočice za pohranu mlijeka) trebate redovito prati i sterilizirati. Trebate se pridržavati i svih ostalih uputa i preporuka koje navode njihovi proizvođači. Pribor za izdavanje i pohranu mlijeka može se održavati na nekoliko načina. Odaberite onaj koji vam je najjednostavniji i najprikladniji.

- mehanički operite pribor za izdavanje deterdžentom za posuđe pod tekućom vodom
- pribor pažljivo isperite pod tekućom vodom
- iskuhavajte pribor 15-ak minuta
- pribor osušite i NE brišite
- čistim, opranim rukama spojite elemente pribora i čuvajte ga na zasebnome mjestu

ili

- dezinficirajte pribor u tekućem dezinfekcijskom otapalu koje možete nabaviti u ljekarnama (šumeće tablete ili gotova otopina)

ili

- sterilizirajte pribor uz pomoć maloga kućnog sterilizatora koji možete nabaviti u ljekarnama

Uz brigu o priboru, važno je voditi posebnu brigu o čistoći i higijeni ruku i dojki.

KAKO SPRIJEČITI I RIJEŠITI MOGUĆE PROBLEME?

Iako je dojenje poseban i nezamjenjiv čin za majku i dijete (i cijelu obitelj), katkad njegovu čudesnost zasjene određene poteškoće i problemi. Najčešće se radi o neadekvatnoj dužini bradavica, pojavi ranica na bradavicama, napetosti i boli u dojčkama te upali dojki.

Valja znati da se većina problema vezana uz dojenje može riješiti te da ti problemi ne bi smjeli biti razlogom prestanka dojenja.

DUŽINA BRADAVICA

Sama bradavica nije toliko važna za dojenje, koliko područje oko nje (areola). Kao što je rečeno, u području oko bradavice nalaze se otvori mliječnih žlijezda iz kojih se sisanjem oslobađa mlijeko, dok bradavica ponajprije služi kao putokaz djetetu gdje treba sisati.

Katkad su bradavice ravne, a pri pokušaju dojenja može doći do njihova dodatnog uvlačenja. Srećom, to je stanje veoma rijetko, a spriječiti se može izvlačenjem bradavica tijekom trudnoće, ili primjenom umjetnih silikonskih bradavica za vrijeme dojenja.

Veći su i češći problem dugačke bradavice. U tom slučaju događa se da dijete siše samo bradavicu, a ne i okolno područje, pa će možda uzimati manje količine mlijeka i slabije napredovati u težini, unatoč obilju vašeg mlijeka. U takvim slučajevima dijete približite, čvršće ga prislonite na dojku i provjerite je li dovoljno široko otvorilo usta i zahvatilo je.

Najčešći je razlog bolnih bradavica nepravilan položaj djeteta pri podoju. Katkad i bijele naslage (soor) u ustima djeteta, koje se mogu javiti nakon nekoliko tjedana dojenja, uzrokuju bol i ranice na bradavicama.

U slučaju bolnih bradavica pomoći će vam sljedeće:

- nalaženje povoljnijeg položaja djeteta pri podoju, takva koji ne izaziva bol u bradavicama
- redovita higijena i njega bradavica običnom vodom
- prestanak uporabe zaštitnih jastučića i izlaganje bradavica zraku
- lagana masaža bradavica vlastitim mlijekom nakon završetka podoja
- ručno izdajanje, ako je dojenje iznimno bolno.

NAPETE I BOLNE DOJKE

Povećane, napete, tvrde i veoma bolne dojke česta su poteškoća tijekom dojenja. Katkad dolazi i do prestanka lučenja mlijeka. Najčešći su razlozi tomu:

- kašnjenje s početkom podoja
- dugačak razmak između dva podoja
- nedovoljno pražnjenje dojki (nedovoljno dugačak podoj ili izdajanje).

Ovu poteškoću možete spriječiti redovitim i dovoljno dugim podojem te redovitim ručnim izdajanjem (ako nakon podoja ima preostalog mlijeka).

UPALA DOJKI (mastitis)

Ako su vam dojke napete i povećane duže vrijeme, a ne provodite ručno izdavanje, zaostalo mlijeko pogoduje razvoju infekcije, tj. upali dojke (mastitisu). Dojke postaju crvene, tople, otečene i bolne na dodir, a može doći i do povećanja tjelesne temperature.

Nerijetko takvo stanje dovodi do razvoja apscesa dojke (određeno područje dojke postaje naglašeno crveno i otečeno, kao da se na tome mjestu nakuplja tekućina). Katkad se apsces dojke može javiti i bez mastitisa.

Ovaj problem možete umanjiti ili otkloniti pomoću:

- redovitog odmora
- nastavka redovitog dojenja uz često ručno izdavanje
- ublažavanja boli oblogom od mlake vode
- lijekova ako to preporuči liječnik (nikako ne uzimajte lijekove prema vlastitom nahođenju ni u ovoj niti u drugim situacijama).

Trebam li za vrijeme dojenja izbjegavati određenu hranu?

Tijekom dojenja možete jesti svu uobičajenu hranu koja vam odgovara. Ipak, treba znati da određena hrana može izazvati manje probavne poteškoće u vas ili nemir u djeteta pa je u tim slučajevima, ipak, treba izbjegavati.

Trebam li piti puno mlijeka kako bih imala dovoljno mlijeka za dojenje?

Za proces stvaranja mlijeka treba piti dovoljne količine bilo koje tekućine. Stvaranje i kakvoća majčinog mlijeka ne ovisi o vrsti tekućine koju pijete. Najvažniji je činitelj i poticaj za stvaranje mlijeka dječje sisanje.

Je li istina da se majčino mlijeko javlja tek trećeg dana nakon porođaja?

Odmah nakon porođaja javlja se kolostrum kojeg ima u dovoljnoj količini za prehranu djeteta u prvim danima života. Ipak, može se reći da se veća količina majčinog mlijeka počinje stvarati od trećeg dana života djeteta.

Je li djetetu koje se hrani majčinim mlijekom, tijekom prvih šest mjeseci života potrebna dodatna tekućina?

Dijete sve potrebe za tekućinom zadovoljava majčinim mlijekom. Ipak, nije pogrešno ako mu između podoja ponudite tekućinu (prokuhana voda na žličici). Dodatne savjete zatražite od patronažne sestre ili pedijatra.

Jesu li djetetu na majčinome mlijeku, uz vitamin D, potrebni i drugi vitamini?

Ako se radi o zdravom, donošenom (rođeno u predviđenom terminu) novorođenčetu, prehrana majčinim mlijekom zadovoljava sve njegove potrebe za vitaminima.

Moje dijete ima stolicu nakon svakog podoja? Je li to uobičajeno?

Dijete na prirodnoj prehrani (majčino mlijeko) može imati stolicu nakon svakog obroka. Normalna je stolica zlatnožute boje i, rjeđe, kašaste konzistencije. Ako ima učestalije stolice, drukčije boje ili konzistencije, svakako potražite savjet liječnika.

Primijetila sam tragove krvi u svom mlijeku. Radi li se o nečem opasnom?

Katkad se u majčinome mlijeku mogu primijetiti tragovi krvi, bez obzira na sačuvanost bradavica (bez vidljivih ranica). Najčešće je to bezazlena i prolazna pojava. Dojenje možete redovito nastaviti.

Mogu li nastaviti dojit za vrijeme uzimanja lijekova?

Većina lijekova ne šteti dojenju, a ni djetetu. Ipak, preporučuje se posavjetovati se s liječnikom.

Kako trebam njegovati bradavice dok dojim?

Uz to što svojim sastojcima štiti dojenčad od upala, majčino mlijeko ujedno zaštićuje bradavice od nakupljanja bakterija. Stoga bradavice ne trebate posebno njegovati, dovoljno ih je prati čistom vodom. Bradavice ne trebate prati niti neposredno prije podoja, međutim, vrlo je važno da operete ruke jer se zaraza najčešće prenosi nečistim rukama.

Osjećam bol u bradavicama tijekom podoja. Što da učinim?

Ako osjećate bol u bradavici, dijete najvjerojatnije nije u pravom položaju. Djetetova usta nisu dovoljno otvorena pa jezikom trlja i pritišće bradavicu umjesto dojku, zbog čega je vjerojatno došlo do ozljede bradavica.

Rješenje je u pronalaženju pravilnog ili najpogodnijeg položaja za dojenje. Provjerite način djetetova sisanja i poboljšajte tehniku dojenja, kao što je prije opisano.

Primjenu raznovrsnih krema i losiona kod bolnih bradavica ne preporučujemo jer se može dogoditi da dijete odbije dojku zbog promjena koje te kreme i losioni mogu izazvati u okusu mlijeka.

Imaju li malene grudi dovoljno mlijeka?

Mogućnost uspješnog dojenja ne ovisi o veličini grudi. Majčino mlijeko nastaje u mliječnim žlijezdama kojih uvijek ima dovoljno za stvaranje mlijeka, dok veličina grudi ovisi o količini potkožnog masnog tkiva.

Moje je dijete prijevremeno rođeno. Kako ću ga hraniti?

Prehrana majčinim mlijekom osobito je važna za nedonošćad. Mlijeko žena koje su prijevremeno rodile posebno je prilagođeno za prehranu njihove djece. Veoma često nedonošćad nije sposobna samostalno sisati dojku te im se izdvojeno majčino mlijeko nudi preko bočice ili sonde. U Klinici težimo k tome da to čini majka. Stoga je važno svladati tehniku ručnog izdavanja.

Rodila sam carskim rezom. Mogu li uspješno dojiti?

Sam carski rez nema utjecaja na proces stvaranja mlijeka ili uspješnost dojenja. U Klinici se običava neposredno nakon carskog reza (unutar dva sata) donijeti majci dijete, a prvi podoj uslijedi obično šest sati nakon zahvata (ovisno o zdravstvenom stanju majke).

Hoću li imati dovoljno mlijeka za dojenje blizanaca?

Stvaranje mlijeka u skladu je s potrebama, tako da najčešće nema poteškoća pri dojenju blizanaca. Uobičajeno se ponudi svakom djetetu svoja dojka, a pri sljedećem podoju ponudi mu se suprotna. Ako mislite da nemate dovoljno mlijeka, zatražite savjet od pedijatra ili patronažne sestre.

Klinički bolnički centar Rijeka

Klinika za ginekologiju i porodništvo

Cambierieva 17/5, 51000 Rijeka, Hrvatska

tel.: 051 338-555 i 658-203

faks: 051 338-555

e-mail: ginekologija@kbc-rijeka.hr

www.kbc-rijeka.hr

Predstojnik Klinike:

prof. dr. sc. Herman Haller, dr. med. (e-mail: herman.haller@ri.htnet.hr)

Pročelnik Odjela perinatologije:

prof. dr. sc. Oleg Petrović, dr. med. (e-mail: oleg@kbc-rijeka.hr)

Pročelnik Odjela neonatologije:

prof. dr. sc. Igor Prpić, dr. med. (e-mail: igorp@medri.hr)

Glavna sestra Klinike:

Branka Lučić, vms (e-mail: branka.lucic@kbc-rijeka.hr)

Klinika za ginekologiju i porodništvo u svojem sastavu ima sedam odjela s ukupno 160 kreveta smještenih u trokrevetnim sobama. Na raspolaganju su i tri jednokrevetna apartmana. Na Odjelu babinjača, uz krevet majke, nalazi se i krevetić za novorođenče, a Odjel neonatologije raspolaže s 13 inkubatora za novorođenčad.

U Klinici je zaposleno više od 250 djelatnika – specijalisti i specijalizanati iz ginekologije i opstetricije, pedijatri (neonatolozi), specijalisti kliničke citologije, profesor psihologije, medicinske sestre primalje, laboranti, administrativni djelatnici te spremačice. Klinika je ujedno i nastavna baza Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci.

Godine 1996. Svjetska zdravstvena organizacija i UNICEF ovu su Kliniku, prvu u Hrvatskoj, proglasili *Baby Friendly Hospital* (Bolnica prijatelj djece).

Od 1995. godine u Klinici se, uz potporu Grada Rijeke, Odjel gradske uprave za zdravstvo i socijalnu skrb, održava *Tečaj pripreme trudnica za porođaj* (kontaktni telefon 051/338-287).

Godine 2003. porođeno je prvo dijete u vodi.

Godine 2003. pri Odjelu za neonatologiju osnovana je prva banka mlijeka za novorođenčad u Republici Hrvatskoj.

nakladnik
Grad Rijeka, Odjel gradske uprave za zdravstvo i socijalnu skrb

za nakladnika
Ankica Perhat

urednici
prof. dr. sc. Igor Prpić, dr. med.
mr. sc. Kristina Dankić

autori
dr. sc. Robert Krajina, dr. med.
mr. sc. Sanja Zaputović, dr. med.
mr. sc. Alenka Vukelić-Šarunić, dr. med.
Jadranka Škorić, ms
Karin Kuljanić Vlašić, prof. psih.
mr. sc. Kristina Dankić

recenzenti
prof. dr. sc. Igor Prpić, dr. med.
prof. dr. sc. Oleg Petrović, dr. med.
prof. dr. sc. Herman Haller, dr. med.
Branka Lučić, vms

grafičko oblikovanje
Vesna Rožman

fotografija
Željko Stojanović

lektorica i korektorica
Gordana Ožbolt

tisak
Tisak Zambelli, Rijeka

naklada
3000 primjeraka

Rijeka, 2009.

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Sveučilišne knjižnice
pod brojem 120208011

ISBN 978-953-96229-3-8